

havde han langvarig Tvist, og Pavens Kendelse gik A. imod. I den nordiske Mission udrettede A. intet. Vældige Vikingetog hindrede fredelig Forkyndelse. A. døde 909. H. O.

Adalhard [†a.-], 751—826, Fætter til Karl den Store, blev Munk i det nordfranske Kloster Corbie og søgte dernæst dybere Stilhed i Monte Cassino, men hentedes hjem til Corbie som Abbed; en Tid lang var han tillige Rigsstyrer i Italien. Under Ludvig den Frommes Frændefølgelse mistede A. sine Embeder og Godser og forvistes, men kom dog tilbage og virkede for sit Kloster; som Søn af en sachsisk Moder var han ivrig for Sachsernes Omvendelse og grundlagde derfor en Klostersnybygd ved Weser, (Ny) Korvey, hvor Ansgar blev Munk og Skolemester. A. førte et fromt Liv og skrev et vigtigt Skr. om Karl den Stores Hofordning, der nu kun haves i senere Bearbejdelse. H. O.

Adalholding [†a.-], se Helrim.

Adalia, By paa Sydkysten af Lilleasien, Vilajetet Konia, ligger amfiteatralsk ved Havbugten A. i en meget varm og usund Egn, der er rig paa Oranger, Citroner, Figen, Vin og Morbær. A. er omgivet af en tredobbelt Mur, der stammer fra Middelalderen, og op over den rager en Fæstning med Bastioner og Taarne; den har en udmærket Havn med regelmæssig Dampskibsfart og henved 13000 Indb., hvoraf 3000 Grækere. A. har anseelige Levninger af romersk Bygningskunst. Byen hed i Oldtiden Attalia. M. V.

Adalin, (C₂H₅)₂CBr.CO.NHCONH₂, Bromdiätylacetylurininstof, er et næsten farveløst Pulver uden Smag og meget tungopløseligt i koldt Vand, lettere opløseligt saavel i varmt Vand som i Vinaand m. m. Det anbefales som Lægemiddel mod Nervositet, sjælelige Depressionsstilstande og Hjertebanken og gives i Doser paa 0,25—1,0 g. E. K.

Adam [hebr. a.'da.m], i det Gl. Testamente Betegnelsen for det første Menneske. Navnet er egl. ikke Egennavn, men den hebr. Betegnelse for Menneskeslægten, Menneskehed. Om Menneskets Tilblivelse haves to Beretninger. Jahvisten fortæller (1. Mos. 2, 4 b—4), at Gud Jahve, førend der endnu eksisterede Planter og Dyr, formede Mennesket (ha-adām) af Muld fra Jorden (ha-adamā) og meddelte det Liv ved at puste i dets Næsebor; han plantede saa en Have i Eden mod Ø. og hensatte Mennesket der for at vogte og dyrke den. Til dets Selskab dannede Jahve alskens Dyr, som Mennesket gav Navn, men uden at finde en af samme Art som sig selv. Da byggede Jahve Kvinden af Menneskets Ribben, og de levede i barnlig Uskyld i Haven. Men da de, først Kvinden, har ladet sig friste af Slangen til at spise af et bestemt Træ mod Jahve's Forbud, ophører denne Tilstand, Mennesket forbandes til haardt Arbejde, Kvinden til smertefulde Fødsler, og de fordrives fra Haven. Mennesket kaldte Hustruen Eva (chawwa), hun føder Sønerne Kain og Abel, senere Set. Denne Fortælling med dens anskuelige og naive Fremstilling afspejler det ældre Israels Opfattelse af Menneskets Stilling i Tilværelsen: det er Skabningens Herre; Dyrene er til for dets Skyld; Kvinden er af Mandens

Art, men ham underordnet; Livet er fuldt af Besvær, men Lykken er afhængig af, at man retter sig efter sin Guds Forskrifter. Anderledes skildres Menneskehedens Tilblivelse af Præsteskriftet (Kap. 1—2, 4a): efter at Himmel og Jord med alle Planter og Dyr er skabt, frembringer Gud paa den 6. Dag »Mennesket« efter sit eget Billede som Mand og Kvinde og giver dem Herredømme over Dyrene; dog maa de kun spise Planteføde (indtil Noa's Tid 1. Mos. 9). De faar Sønnen Set, og A. dør 930 Aar gl. (5, 1—5). Om en oprindelig Lykkestilstand tales her ikke, derfor ej heller om et Fald, men derimod om en fremadskridende Fordærvelse indtil Syndfloden. — I det øvrige G. T. spiller A. en ringe Rolle, men en saa meget større i den senere Jødedom, hvor man paa A. anvender sine Spekulationer over den menneskelige Natur; et nu tabt Skr. synes at have indeholdt de jødiske Legender om ham. Man finder hos Rabinerne A. omtalt som den første A. modsat Messias som den anden. Denne Modsætning spiller en stor Rolle i Paulus' Teologi (Rom. 5, 12—21; 1. Cor. 15, 20 f. 44 ff.). — A. omtales ofte i Koranen. Gud skabte ham af Ler og bød Englene kaste sig ned for ham, hvad de alle gjorde, undtagen Iblis (Djævelen). Den muhammedanske Legende er rig paa Stof om A. J. P.

Adam. Malerfam. fra München. Dens forsk. Medlemmer, der ofte har arbejdet i Fællesskab, har leveret en Række interessante og i Tyskland højt skattede Slagbilleder. Et fælles Træk for alle Malerne A. er Forkærlighed for Dyret, særlig Hesten, der ofte spiller en fremtrædende Rolle i deres Krigsbilleder.

1) **Albrecht**, f. i Nördlingen 16. Apr. 1786, d. i München 28. Aug. 1862. Han var opr. Konditorsvend, men syslede ivrig med Tegning (særlig af Heste), besøgte Tegneakademiet i Nürnberg; Bekendtskabet med Slagmaleren Rugendas i Augsburg førte hans kunstneriske Trang i Retning af Krigsbilledet. Fra 1809 er han Tilskuer paa Krigsskuepladsen i Østerrig, vinder Hertugen af Leuchtenbergs Gunst, følger denne til Italien, maler her sit første større Slagmaleri (Leoben, 1811) og ledsager derefter Hertugen paa Toget til Moskva 1812. Under store Farer vender han herfra tilbage til sit tidligere Opholdssted München, udfører en stor Mængde Slagbilleder (over 80 for Hertugen af Leuchtenberg) fra den nys overstaaede Krig og offentliggør 1827—33 et litografisk Album med 100 Blade, atter Krigsscener (*Voyage pittoresque et militaire*). I den flg. Tid arbejder han særlig for Kong Ludvig af Bayern (bl. a. Slaget ved Moskva, i Slottet i München, 1835), maler Hesteporætter for Kongen af Württemberg og Hertug Christian August paa Als (1838) samt en Række Slagbilleder (nu i Petersborg) fra Leuchtenbergs Liv paa Bestilling af dennes Søn. I Aarh.'s Midte er han atter paa Feltfod, deltager under Radetzky i det italienske Felttog (Slagbilleder fra Novara og Custoza). I sidstnævnte Billeder saavel som i »Stormen paa Dybbøl Skanser« (der alle findes i Münchens ny Pinakotek) er han blevet hjulpet af Sønnen Franz. Et af hans sidste Arbejder er Slaget ved Zorndorf, for Maximilaneum. Hans Selv-